

UDC 330.342:339.922

JEL classification O13, Q20, F15

DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.04.082>

Вікторія МЕЛЬНИК,

доктор економічних наук, професор,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету,
вул. Гонти, 37, м. Вінниця, 21022, Україна.
e-mail: v.melnik@wunu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8587-1192>

Ірина МАРТУСЕНКО,

кандидат географічних наук, доцент,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету,
вул. Гонти, 37, м. Вінниця, 21022, Україна,
e-mail: i.martusenko@wunu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3953-9903>

Олег ПОГРІЩУК,

кандидат економічних наук, доцент,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету,
вул. Гонти, 37, м. Вінниця, 21022, Україна,
e-mail: o.pohrishchuk@wunu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9513-0585>

**ЗЕЛЕНЕ ЗРОСТАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР**

Мельник В., Мартусенко І., Погріщук О. Зелене зростання у забезпеченні сталого розвитку економіки: євроінтеграційний вектор. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 4. С. 82–93. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.04.082>

Melnyk V., Martusenko I., Pohrishchuk O. (2023). Zelene zrostantia u zabezpechenni staloho rozvytku ekonomiky: yevrointehratsiyniy vektor [Green growth in ensuring sustainable development of the economy: European integration vector]. *Visnyk Ekonomiky - Herald of Economics*, 4, 82-93. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.04.082>

Анотація

Вступ. На сучасному етапі економічного розвитку формується загальносуспільна усвідомленість наслідків зростання економічних, соціальних та екологічних проблем. В умовах війни загострення суспільних проблем

© Вікторія Мельник, Ірина Мартусенко, Олег Погріщук, 2023.

змушує зосередити увагу на основних засадах життєдіяльності населення. Проте необхідність обґрунтування концепції подальшого розвитку економіки, з урахуванням потреби реалізації багатовекторного розвитку із забезпеченням економічної сталості, соціального благополуччя та збереження навколишнього природного середовища зумовлює потребу в проведенні наукових пошуків.

Мета дослідження – обґрунтування концепту зеленого зростання в парадигмі сталого розвитку через його економічну, соціальну та екологічну складові в умовах євроінтеграційних зрушень.

Методи. Методологічною базою дослідження є системно-комплексний підхід до розкриття концепту зеленого зростання в парадигмі сталого розвитку. У роботі використано методи: синтезу, аналізу, узагальнення, порівняння, історичний та монографічний методи.

Результати. Визначено особливості економічної, соціальної та екологічної компонент сталого розвитку за активізації євроінтеграційних процесів. Обґрунтовано науковий підхід до розвитку «зеленої економіки» через реалізацію завдань «зеленого зростання», основу якого становлять принципи та методи стабілізації соціально-економічного та екологічного розвитку в умовах сучасних загроз та викликів. Доведено, що реалізація концепції «зеленого зростання» формує передумови сталого розвитку на міждержавному, загальнонаціональному та підприємницькому рівнях і ґрунтується на: зростанні енергоефективності, мінімізації енергоспоживання та викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище, впровадженні екологічно чистих технологій виробництва, зміцненні екологічної інфраструктури, створенні нових робочих місць у секторі «зеленого зростання» та інвестуванні в оздоровлення екосистем. Встановлено, що реалізація політики сталого розвитку потребує здійснення ефективних заходів багаторівневого спрямування у напрямі інтеграції економічної, екологічної та соціальної складових в європейський економічний простір.

Перспективи. Виникає необхідність у проведенні подальших досліджень на галузевому та підприємницькому рівнях з метою забезпечення розробки моделей та сценаріїв «зеленого зростання».

Ключові слова: зелене зростання, сталий розвиток, євроінтеграція, потенціал довкілля, зелена економіка, зелені інвестиції, екологічна діяльність, соціально-економічний розвиток.

Формули: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 16.

Victoriia MELNYK,
D.Sc. (Economics), Professor,
Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics
Western Ukrainian National University,
37 Gonty, str, Vinnytsia, 21022, Ukraine,
e-mail: v.melnyk@wunu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8587-1192>

Iryna MARTUSENKO,

PhD (Geography), Associate Professor,
Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics
Western Ukrainian National University,
37 Gonty, str, Vinnytsia, 21022, Ukraine,
e-mail: i.martusenko@wunu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3953-9903>

Oleg POHRISHCHUK,

PhD (Economics), Associate Professor,
Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics
Western Ukrainian National University,
37 Gonty, str, Vinnytsia, 21022, Ukraine,
e-mail: o.pohrishchuk@wunu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9513-0585>

GREEN GROWTH IN ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY: EUROPEAN INTEGRATION VECTOR

Abstract

Introduction. *At the current stage of economic development, public awareness of the consequences of growing economic, social, and environmental problems is beginning to form. In the conditions of the war, the aggravation of a number of social problems forces us to focus our attention on the basic principles of life of the population. However, the need to substantiate the concept of further development of the economy, taking into account the need to implement multi-vector development with the provision of economic stability, social well-being and preservation of the natural environment, determines the need for scientific research.*

The purpose of the study is to substantiate the concept of green growth in the paradigm of sustainable development through its economic, social and environmental components in the context of European integration shifts.

Research methods. *The methodological basis of the study is a system-complex approach to the disclosure of the concept of green growth in the paradigm of sustainable development. The work uses the following methods: synthesis, analysis, generalization, comparison, historical and monographic methods.*

The results. *The peculiarities of the economic, social and ecological components of sustainable development with the activation of European integration processes are determined. The scientific approach to the development of the «green economy» through the implementation of the tasks of «green growth», which is based on the principles and methods of stabilizing socio-economic and ecological development in the conditions of modern threats and challenges, is substantiated. It has been proven that the implementation of the concept of «green growth» forms the prerequisites for sustainable development at the interstate, national, and business levels and is based on: increasing energy efficiency, minimizing energy consumption and emissions of harmful substances into the environment, implementing environmentally friendly production technologies, strengthening ecological*

infrastructure, and creating new jobs in the «green growth» sector and investing in ecosystem healing.

It was established that implementation of the policy of sustainable development requires the implementation of effective measures of multi-level direction, in the direction of integration of economic, ecological and social components. It was established that the implementation of the policy of sustainable development requires the implementation of effective measures of multi-level direction, in the direction of integration of economic, ecological and social components into the European economic space.

Perspectives. *There is a need to conduct further research at the industry and business levels in order to ensure the development of «green growth» models and scenarios.*

Keywords: *green growth, sustainable development, European integration, environmental potential, green economy, green investments, environmental activity, socio-economic development.*

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 16.

JEL classification O13, Q20, F15.

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку формується загальносуспільна усвідомленість наслідків зростання економічних, соціальних та екологічних проблем. В умовах війни загострення суспільних проблем змушує зосередити увагу на основних засадах життєдіяльності населення. Проте в перспективі відновлення України потрібно враховувати проведення заходів з модернізації економічної системи для досягнення стійкого та сталого розвитку й сприяти переходу на цифровізацію та зелений курс, гарантуючи виконання Європейської зеленої та цифрової концепції [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання щодо обґрунтування теоретичних та практичних проблем зеленого зростання та сталого розвитку досліджували у свої працях: Бондар О. І., Буряк Є. В., Гайдуцький І. П., Галушкіна Т. П., Голобородько А. М., Горянська Т. В., Джексон Т., Ільїна М. В., Коблянська І. І., Маковоз О. С., Мішенін Є. В., Орленко О. В., Передерій Т. С., Петрик М. Д., Редько К. Ю., Унгурян П. Я., Устік Т. В., Хвесик М. А., Чорновол А. О., Шпильова Ю. Б., Ярова І. Є. та ін. Широке коло питань, пов'язаних з проблемами зеленої економіки та економічного зростання, розкрили у монографії Мішенін Є. В., Коблянська І. І., Устік Т. В., Ярова І. Є. [2]. Науковці стверджують, що саме виробничо-господарська діяльність людини та процеси споживання зумовлюють кругообіг потоків енергії, інформації та речовин, що за наповненням, впорядкованістю та швидкісними властивостями процесів відрізняються від біологічних, які притаманні екосистемам у природному середовищі. Основна причина виникнення еколого-економічних проблем як на регіональному, так і на галузевому рівні, зокрема утворення та нагромадження виробничих відходів, – це неповна замкненість циклу антропогенно-енергетичного обміну [2]. Вирішення окреслених проблем тісно пов'язано з реалізацією пріоритетів «зеленого» розвитку економічної системи.

Британський екологічний економіст і засновник Центру розуміння сталого процвітання (CUSP) – Тім Джексон переконаний, що ми платимо надто високу ціну за економічне зростання, і та шкода, яку виробництво щороку завдає екології планети,

призведе за декілька десятків до унеможливлення економічного розвитку. Він описує потенційний перехід до сталої економіки через встановлення обмежень на ресурси та викиди, фіксацію поточної економічної моделі та зміну соціальної логіки, яку мають сьогодні люди та спільноти [3]. Як зазначають Маковоз О. С. та Передерій Т. С.: «Фактично зелену економіку розглядають як шлях до сталого розвитку, який передбачає об'єднання трьох складових: економічної, соціальної й екологічної. При цьому екологічна складова виступає пріоритетним напрямом сталого розвитку» [4]. На проблематичності підтримки курсу сталого розвитку в Україні в умовах війни наголошують І. Гайдучський, А. Голобородько: «Війна в Україні впливає на розробку та реалізацію політики сталого розвитку та визначає пріоритети одних цілей над іншими. Війна має катастрофічні наслідки для сталого розвитку на глобальному рівні» [5. с. 270]. Слушною є думка Є. В. Буряк, К. Ю. Редько, А. О. Чорновол, О. В. Орленко, які розглядають сталий розвиток у контексті євроінтеграційних процесів: «Сталий розвиток є важливим завданням, розв'язання якого наблизить впровадження нової моделі економіки (еко-соціального типу), що зосереджена на покращенні якості життя людини, а також стане основою євроінтеграційних процесів, де дотримання принципів екологічної безпеки та сталого розвитку є визначальними» [6]. Проте необхідність обґрунтування концепції подальшого розвитку економіки з урахуванням потреби реалізації багатовекторного розвитку із забезпеченням економічної сталості, соціального благополуччя та збереження навколишнього природного середовища зумовлює потребу проведення наукових пошуків.

Методи дослідження. Методологічна основа дослідження – системно-комплексний підхід до розкриття концепту зеленого зростання в парадигмі сталого розвитку. У роботі використано методи: синтезу, аналізу, узагальнення, порівняння, історичний та монографічний методи.

Мета дослідження – обґрунтування концепту зеленого зростання в парадигмі сталого розвитку через його економічну, соціальну та екологічну складові в умовах євроінтеграційних зрушень. Завдання дослідження такі: визначення особливостей економічної, соціальної та екологічної компонент сталого розвитку за активізації євроінтеграційних процесів; обґрунтування наукового підходу до розвитку «зеленої економіки» через реалізацію завдань «зеленого зростання», який ґрунтується на принципах та методах стабілізації соціально-економічного та екологічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепція сталого розвитку становить основу побудови програми «Порядок денний на XXI століття», що затверджена 179 державами світу, серед яких – Україна. Сталий розвиток є формою суспільного розвитку, що спрямований на задоволення потреб людини, не нівелюючи та не обмежуючи можливості прийдешніх поколінь [7].

Сталий розвиток ґрунтується на таких складових, як: економічна (відображає зростання у кількісному вимірі та показує якісні структурні зміни національного господарського комплексу); соціальна (окреслює якісні зміни рівня життя населення країни); екологічна (відображає рівень використання ресурсів та стан охорони навколишнього природного середовища. Згідно з концепцією передбачається (за принципами демократії та гуманізму) рівноправне забезпечення потреб людей у належному рівні життя та можливостей розвитку, освіти, культурі, якісному

навколишньому середовищі та забезпечення аналогічних можливостей майбутніх поколінь [8].

Реалізація концепції сталого розвитку потребує досягнення взаємопов'язаних цілей, основні з яких такі: формування конкурентоспроможної, низьковитратної та високоефективної економічної системи; зростання рівня життя населення; покращення стану екології [6]. Значення «сталого розвитку» розкривається через максимізацію соціально-економічних вигод у функціонуванні національного господарського комплексу за умови забезпечення захисту навколишнього середовища та відтворення ресурсів природи у довгостроковій перспективі.

Зростання рівня конкурентоспроможності європейської економіки через впровадження зелених і цифрових перетворень було стратегічною метою діяльності ЄС протягом періоду останніх років. Незважаючи на внутрішню стійкість, промисловість ЄС стикається з проблемами високої інфляції, нестачі робочої сили, збоїв у ланцюгах постачання, зростанням процентних ставок і стрибків цін на енергоносії та сировину. Це поєднується із сильною та не завжди чесною конкуренцією на фрагментованому світовому ринку. ЄС уже висунув кілька ініціатив для підтримки своєї промисловості. Нині ЄС потребує узгодження та структуризації відповідей на потреби різних галузей [9]. Це сприятиме впровадженню та розширенню розробок і виробництва стратегічних технологій в ЄС у сферах цифрових і глибинних технологій, чистих технологій та біотехнологій; допоможе компаніям створити стійкість і досягти цілей зеленого та цифрового переходу, зміцнюючи європейський суверенітет.

Європейська зелена угода нині є однією з найбільших амбіцій Європейської комісії, де керівництво ЄС висловлює необхідність щодо прискорення Європейських країн до переходу промислового виробництва на діяльність із нульовими викидами. Незважаючи на спрямування інвестицій для прискорення реалізації цілей щодо досягнення сталої економіки, виникає потреба у визначенні та реалізації напрямів продукування зелених технологій та більш швидкого ринкового просування усіх технологічних ідей.

Для бізнес-середовища важлива підтримка вибудованого підходу до вирішення проблем екології, запровадження ініціативи, що націлені на зростання відповідальності за стан навколишнього середовища, а також сприяння розробці та розповсюдженню екологічно безпечних технологій [10].

Основу наукового підходу до формування концепції екологічного імперативу становлять, з одного боку, загальний принцип рівності поколінь, а з іншого – екосистемний підхід [11]. Цей принцип потребує переосмислення поняття прогресу суспільного розвитку, під яким можна розуміти лише такі зміни, котрі гармонізують систему буття, позитивну не лише для людини, а й для біосфери, з урахуванням великих біогеохімічних процесів. Тобто подальший розвиток економіки має ґрунтуватися на засадах припинення використання невідновних ресурсів і ширше використання альтернативних джерел енергії, переробки відходів, циклічного використання матеріалів, озеленення усіх секторів економіки.

Важливий напрям «озеленення» усіх секторів економіки – впровадження інновацій у сфері екологічної діяльності, необхідне для якісного вимірювання, мінімізації, обмеження та запобігання екологічної шкоди ґрунтовим, повітряним та водним

ресурсам довкілля. До них належать: технології, продукти та послуги, що знижують екологічний ризик та мінімізують забруднення та раціональне використання ресурсів.

Інноваційний підхід до розвитку економіки запропонував Т. Джексон, який враховує реальність екологічних і ресурсних обмежень. Найважливішою проблемою щодо реалізації запропонованого підходу є необхідність гарантування соціально-економічної стабільності за можливого уповільнення темпів зростання споживчого попиту [3].

Відтак, пріоритетним завданням реалізації «зеленого зростання» є впровадження наукового підходу, основу якого становлять принципи та методи стабілізації соціально-економічного та екологічного розвитку в умовах сучасних загроз та викликів. Реалізація політики сталого розвитку вимагає здійснення ефективних заходів багаторівневого спрямування у напрямі інтеграції економічної, екологічної та соціальної складових. За таких умов зміцнення співробітництва між Україною та державами ЄС (у межах Угоди про діяльність асоціації) відіграє вирішальну роль для впровадження концепції «зеленого зростання», що потребує докорінних змін у методах планування політики, обґрунтування та ухвалення законодавчих рішень, способів управління природоохоронною діяльністю, встановлення пріоритетів збереження та відновлення потенціалу довкілля.

Мета розвитку «зеленої» економіки – створення платформи для прогресивних змін в економічному та соціальному середовищі, що ґрунтується на зменшенні антропогенного впливу на природне середовище, раціональному використанні його ресурсів у процесі досягнення й збереженні гідного рівня життя населення. Визначена мета реалізується через цілі, зокрема такі [4]:

- збереження, захист та відтворення ресурсів природи й недопущення можливості безповоротної втрати різноманіття екосистем через зменшення антропогенного впливу на середовище життєдіяльності, відтворення зелених насаджень і підвищення якісних властивостей ресурсів природи тощо;

- зростання рівня ресурсоефективності, що має бути переорієнтованою на переважне використання відновлювальних ресурсів природи;

- реалізація економічного розвитку через структурні зрушення у результаті збільшення частки «зелених» секторів та скорочення «коричневих» відповідно;

- досягнення соціального прогресу в сегменті «зеленого зростання» через створення нових робочих місць, «зелені інвестиції» та збільшення доходів населення.

Проте концепція «зеленої економіки» не може ототожнюватися з концепцією сталого розвитку, оскільки вона зосереджується на формуванні політичної програми оперативного характеру, що спрямована на створення екологічно сумісних джерел зростання економічної системи, з високим рівнем відновлювальних властивостей за рахунок створення умов для інвестиційних надходжень та залучення інновацій. Концепція ґрунтується на проведенні заходів, які передбачають використання як економічних, так і неекономічних методів, а саме [12]: проведення оцінювання природних ресурсів, встановлення систем ціноутворення, що відповідають засадам сталого розвитку економіки; політика держави у сфері інвестицій, підтримка «зелених» інноваційних технологій та формування інфраструктури «зеленого зростання»; відмова від неефективного субсидювання у галузі екології; заохочення виготовлення

екологічних товарів, через державну закупівельну політику, а також результатів впровадження методів виробництва, що відповідають засадам сталого розвитку; удосконалення «екологічного» оподаткування й сфери просування екологічної продукції та послуг та ін.

Проблеми розвитку «зеленого зростання» – це важливі теми обговорення на багатьох міжнародних зустрічах найвищого рівня. Насамперед необхідно провести дослідження щодо визначення того, як саме «зелена економіка» наблизить утвердження постулатів сталого розвитку, активізує міжнародну співпрацю, передачу технологій та інвестиції. Основні вимоги концепції розвитку «зеленої економіки» такі [13]:

- функціонування за рахунок відновлюваних джерел енергії;
- наявність надлишкових обсягів природних ресурсів, передусім повітряних та водних, що залишаються після забезпечення базових потреб населення. Окреслений підхід зосереджено на побудові принципово нової цінової політики «справедливої вартості» ресурсів.

Джексон Т. також вказує на те, що незворотна зміна клімату триває десятиліття, а спрямованість на зростання ВВП зумовлює прискорення витрат з метою його збільшення, що підживлюється боргом, як урядами, що намагаються досягти повної зайнятості, так і культурою споживання [3]. На думку науковця, така ситуація має наслідком безперервне зростання захисту рівня середніх доходів, оскільки зростання населення продовжується. Тобто, необхідне також соціальне забезпечення стійкості розвитку та інклюзивний підхід до вирішення питання екологізації виробничих систем.

Інклюзивна «зелена» економіка спрямована на забезпечення соціальної справедливості та покращення добробуту населення, що може розглядатись як альтернатива домінуючій сьогодні моделі економічного розвитку, яка зумовлює зростання нерівності, значні загрози здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу, породжує дефіцит ресурсів. Протягом останнього десятиліття реалізація концепція зеленої економіки урядами багатьох держав визначається стратегічним пріоритетом розвитку [14].

Сталими залишаються й завдання та кінцеві цілі політики в «зелених» секторах економіки:

1. Зростання енергоефективності будівель, реконструкція та проектування енергоактивних споруд, з урахуванням потреби мінімізації енергоспоживання та викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище.

2. Розвиток сталого транспорту, що передбачає використання низьковуглецевих різновидів паливних ресурсів та розширення інвестування в електрифікацію, залізничне сполучення й підвищення енергоефективності транспорту.

3. Розвиток сталої енергетики, що потребує інвестування в енергорозподільчі системи інтелектуального типу, формування інфраструктури відновлювальних джерел й використання переваг альтернативних енергоресурсів.

4. Вкладення інвестицій в розвиток інфраструктури із забезпечення населення чистою водою.

5. Розвиток сталого сільського господарства, що передбачає розширення органічного виробництва, інвестування та відрахування частини стимулюючих пакетів країнам, що розвиваються розвинутими державами світу.

6. Зміцнення екологічної інфраструктури, що базується на інвестуванні в оздоровлення екосистем та зменшенні рівня використаних ресурсів з навколишнього природного середовища та їх ефективне використання у процесі виробничо-господарської діяльності людини.

Сценарій «зеленого розвитку» потребує, на думку експертів, обґрунтування та реалізації системних та збалансованих рішень, відкритості та урахування особливостей вітчизняної економіки. «Зелене зростання» має бути забезпечене відповідними державними стимулами, що спрямовані на реформування та підтримку «зеленого зростання» за такими напрямками [15, с.111]:

- обґрунтування стратегічних засад політики екологізації діяльності економічної системи;

- зміцнення інтеграційних зв'язків у галузі проведення стратегічних екологічних оцінок, проектування, розробки планів та програм розвитку на загальнонаціональному, регіональному та місцевому рівнях;

- проведення бізнес-практик та реалізація проектів щодо поширення ресурсощадних технологій та екологічно чистого й органічного виробництва.

З метою зміцнення та використання інструментів Європейського Союзу для швидкого розгортання фінансової підтримки бізнесу Європейська Комісія також запропонувала Платформу стратегічних технологій для Європи («STEP»). Надавши фінансові стимули у рамках фондів політики згуртованості у формі більшого співфінансування, держав-членів заохочують змінити пріоритети своїх програм. Кожні 5% перепрограмування відповідно до пріоритетів STEP приводять до виділення ресурсів у розмірі 18,9 млрд євро, крім 6 млрд євро, які виплатять з Фонду справедливого переходу [16]. STEP підтримуватиме розробку та виробництво критичних технологій у різних сферах діяльності, зокрема таких: технології (відновлювана енергія); накопичення електроенергії та тепла; екологічні альтернативні види палива; електролізери та паливні елементи; уловлювання, використання та зберігання вуглецю; енергоефективність; водень; розумні енергетичні рішення; технології, життєво важливі для сталого розвитку (очищення та опріснення води); сучасні матеріали (наноматеріали, композити та чисті будівельні матеріали майбутнього); технології сталого видобутку та переробки критичної сировини; біотехнології (біомолекули та їх застосування, фармацевтика, медичні технології та біотехнологія рослинництва, а також біовиробництво та інші). Реалізація програм європейського співробітництва також сприятиме інвестуванню проектів екологічного спрямування та дасть змогу створити й зміцнити ланцюги доданої вартості, вирішити проблеми кадрового забезпечення «зелених секторів» економіки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Реалізація концепції «зеленого зростання» формує передумови сталого розвитку на міждержавному, загальнонаціональному та підприємницькому рівнях і ґрунтується на: зростанні енергоефективності, мінімізації енергоспоживання та викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище, зміцненні екологічної інфраструктури та інвестуванні в

оздоровлення екосистем, екологічно чисті технології. Секторальна складова такого розвитку передбачає використання низьковуглецевих різновидів паливних ресурсів, розширення інвестування в електрифікацію, залізничне сполучення й підвищення енергоефективності транспорту; розвиток сталого сільського господарства, сталої енергетики та зменшення рівня використаних ресурсів з навколишнього природного середовища, їх ефективне використання у процесі виробничо-господарської діяльності людини.

У процесі дослідження доведено, що вагоме місце у збереженні та досягненні пріоритетів сталого розвитку займає зміцнення та розширення євроінтеграційних зв'язків України на шляху відновлення та зміцнення потенціалу зростання зеленої економіки.

Встановлено, що реалізація політики сталого розвитку потребує здійснення ефективних заходів багаторівневого спрямування у напрямі інтеграції економічної, екологічної та соціальної складових. За таких умов зміцнення співробітництва України та країн ЄС відіграє вирішальну роль для впровадження концепції «зеленого зростання», що потребує докорінних змін у методах планування політики, обґрунтування та ухвалення законодавчих рішень, способів управління природоохоронною діяльністю, встановлення пріоритетів збереження та відновлення потенціалу довкілля.

У перспективі виникає необхідність у проведенні подальших досліджень на галузевому та підприємницькому рівнях з метою забезпечення розробки моделей та сценаріїв «зеленого зростання».

Література

1. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. (2022) *Ukraine relief and reconstruction*. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content> (Accessed 12 Jun 23).
2. Мішенін Є. В., Коблянська І. І., Устік Т. В., Ярова І. Є. Екологоорієнтоване логістичне управління виробництвом: монографія (за наук. ред. д. е. н., проф. Є. В. Мішеніна). Суми : Папірус, 2013. 248 с.
3. Jackson T. (2016) *Prosperity without Growth: Foundations for the Economy of Tomorrow*. Abingdon : Routledge, P. 350.
4. Маковоз О. С., Передерій Т. С. «Зелена економіка як запорука сталого розвитку». URL: <https://dspace.univd.edu.ua/> (дата доступу 10.06. 2023).
5. Гайдучький І. П., Голобородько А. М. Проблеми досягнення цілей сталого розвитку в умовах війни. Зб. тез доп. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи* : зб. тез доповідей III Міжнар. наук.-практ. конф. м. Київ, 8 груд. 2022 р. 292 с.
6. Буряк Є. В., Редько К. Ю., Чорновол А. О., Орленко О. В. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права, 2022. № 34. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/617/568> (дата доступу 10.06.2023).
7. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development (2015). UN General Assembly, P. 38. URL: <https://www.un.org/ru/ga/> (Accessed 10 Aug 2023).

8. World Commission on Environment and Development (1987). *UN. Secretary-General. Report of the World Commission on Environment and Development : note / by the SecretaryGeneral.* URL: <https://digitallibrary.un.org/record/139811> (Accessed 12 Aug 2023).
9. European Research Area and Innovation Committee. available at: <https://www.consilium.europa.eu> (Accessed 01 Jun 2023).
10. Ten principles of the UN Global Compact. *Global Compact Network Ukraine*. URL:<https://globalcompact.org.ua> › *desjat-principiv-gd-oon* (Accessed 03 Jun 2023).
11. Хвесик М. А., Ільїна М. В., Шпильова Ю. Б. Соціально-екологічні імперативи розвитку сільських територіальних громад. Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». Київ, 2019. 302 с.
12. Горянська Т. В. «Зелена економіка» як чинник розвитку зовнішньоторговельних відносин. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2014. № 11. С. 67–71.
13. Петрик М. Д. Відтворення зеленої економіки як головна мета державно-приватного партнерства. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=666> (дата доступу 12.06.2023 р.).
14. About green economy. *United Nations Environment Programme*. URL: <https://www.unep.org/> (Accessed 20 Jun 23).
15. Бондар О. І., Галушкіна Т. П., Унгурян П. Я. «Зелена» економіка як підґрунтя екологізації місцевого розвитку : моногр.; а заг. ред. д. б. н., проф. О. І. Бондаря. Херсон : Олді-Плюс, 2018. 238 с.
16. Platform of strategic technologies for Europe. *European Commission, official website*. URL: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/> (Accessed 13 Jun 2023).

References

1. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. (2022) *Ukraine relief and reconstruction. EUR-Lex*. Retrived from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content> (Accessed 12 Jun 23).
2. Mishenin E.V., Koblyanska I.I., Ustik T.V., Yarova I.E. (2013), *Ekolo hooriyentovane lohistrychne upravlinnya vyrobnytstvom* [Ecologically oriented logistics management of production] «TOV Drukars'kyi dim Papirus», Sumy, Ukraine. 248 p.
3. Jackson T. (2016) «Prosperity without Growth: Foundations for the Economy of Tomorrow». *Abingdon : Routledge*, P. 350.
4. Makovoz O.S. Perederii T.S. «Green economy as a guarantee of sustainable development». Retrived from: <https://dspace.univd.edu.ua/> (Accessed 10 Jun 23).
5. Hayduts'kyi I. P., Holoborod'ko A. M. (2022) «Problems of achieving the goals of sustainable development in the conditions of war». *Zb. tez dop. III Mizhnar. nauk.-prakt. konf., KPI im. Ihorya Sikors'koho* [«Business, innovation, management:

-
- problems and prospects». The collection of theses of the report III International science and practice Conference, KPI named after Igor Sikorsky], Kyiv, Ukraine, p. 292.
6. Buryak YE.V., Red'ko K.YU., Chornovol A.O., Orlenko O.V. (2022) "Socio-economic aspects of sustainable development of Ukraine in the conditions of war." *Scientific notes of the Lviv University of Business and Law, No. 34* Retrived from: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/617/568> (Accessed 10 Jun 2023).
 7. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development (2015) UN General Assembly, P. 38. Retrived from: <https://www.un.org/ru/ga/> (Accessed 10 Aug 2023).
 8. World Commission on Environment and Development (1987). *UN. Secretary-General. Report of the World Commission on Environment and Development : note / by the SecretaryGeneral.*) Retrived from: <https://digitallibrary.un.org/record/139811> (Accessed 12 Aug 2023).
 9. European Research Area and Innovation Committee. Retrived from: <https://www.consilium.europa.eu> (Accessed 01 Jun 2023).
 10. Ten principles of the UN Global Compact. *Global Compact Network Ukraine.* available at: <https://globalcompact.org.ua/desjat-principiv-gd-oon> (Accessed 03 Jun 2023)
 11. Khvesyuk M.A., Il'yina M.V., Shpyl'ova YU.B. (2019) *Sotsioekolohichni imperatyvy rozvytku sil's'kykh terytorial'nykh hromad* [Socio-ecological imperatives for the development of rural territorial communities]. Derzhavna ustanova «Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannya ta staloho rozvytku Natsional'noyi akademiyi nauk Ukrayiny», Kyiv, Ukraine 302 p.
 12. Goryanska T. V. (2013). «Zelena ekonomika» yak chynnyk rozvytku zovnishn'otorhovel'nykh vidnosyn [«Green economy» as a factor in the development of foreign trade relations] *Ekonomichnyy visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu Ukrayiny «Kyivs'kyi politekhnichnyy instytut» no.11*, Kyiv, Ukraine P.67-71.
 13. Petryk M. D. (2013) «Reproducing the green economy as the main goal of public-private partnership», *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok.* no. 12. Retrived from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=666> (Accessed 12 Jun 2023).
 14. About green economy. *United Nations Environment Programme.* Retrived from: <https://www.unep.org/> (Accessed 20 Jun 23).
 15. Bondar O.I., Halushkina T.P., Unhuryan P.YA.(2018) «Zelena» ekonomika yak pidgruntya ekolohizatsiyi mistsevoho rozvytku [«Green» economy as a basis for the greening of local development]. Kherson, Ukraine. 238 p.
 16. Platform of strategic technologies for Europe. *European Commission, official website.* Retrived from: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/> (Accessed 13 Jun 2023).

Статтю отримано 21 вересня 2023 р.
Article received September 21, 2023.